

Evangelie
van
Johannes

Jezus brengt de nieuwe Exodus voorziening: Sabbatrust (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag. **10** De Joden dan zeiden tot de genezene: Het is sabbat, en het is u niet geoorloofd uw rustbed op te nemen. **11** Maar hij antwoordde hun: Hij die mij gezond gemaakt heeft, Die heeft tot mij gezegd: Neem uw rustbed op en wandel. **12** Zij vroegen hem <dan>: Wie is de mens die u heeft gezegd: Neem <uw rustbed> op en wandel? **13** Maar de genezene wist niet wie het was; want Jezus was ontweken, omdat er een menigte op die plaats was. **14** Daarna vond Jezus hem in de tempel en zei tot hem: Zie, u bent gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet iets ergers overkomt. **15** De man ging weg en berichtte de Joden dat het Jezus was die hem gezond had gemaakt. **16** En daarom vervolgden de Joden Jezus, omdat Hij deze dingen op sabbat deed. **17** Maar <Jezus> antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk [ook]. **18** Daarom dan trachtten de Joden des te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook God zijn eigen Vader noemde, zodat Hij Zich aan God gelijk maakte.

Jezus brengt de nieuwe Exodus voorziening: Sabbatrust (5:1-47)

19 Jezus dan antwoordde en zei tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: de Zoon kan niets doen van Zichzelf, tenzij Hij de Vader iets ziet doen; want alles wat Die doet, dat doet ook de Zoon evenzo. **20** Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem alles wat Hijzelf doet; en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat u zich verwondert. **21** Want zoals de Vader de doden opwekt en levend maakt, zo maakt ook de Zoon levend wie Hij wil. **22** Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft heel het oordeel aan de Zoon gegeven, **23** opdat allen de Zoon eren zoals zij de Vader eren. Wie de Zoon niet eert, eert de Vader niet die Hem heeft gezonden. **24** Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wie mijn woord hoort en gelooft Hem die Mij heeft gezonden, die heeft eeuwig leven en komt niet in [het] oordeel, maar is uit de dood overgegaan in het leven. **25** Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: er komt een uur, en het is nu, dat de doden de stem van de Zoon van God zullen horen en zij die deze hebben gehoord, zullen leven. **26** Want zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, zo heeft Hij ook de Zoon gegeven leven te hebben in Zichzelf; **27** en Hij heeft Hem macht gegeven oordeel uit te oefenen, omdat Hij [de] Mensenzoon is. **28** Verwondert u hierover niet, want er komt een uur dat allen die in de graven zijn, zijn stem zullen horen en **2** zullen uitgaan: zij die het goede hebben gedaan tot [de] opstanding van [het] leven, en zij die het kwade hebben bedreven tot [de] opstanding van [het] oordeel. **30** Ik kan van Mijzelf niets doen; zoals Ik hoor, oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig, omdat Ik niet mijn wil zoek, maar de wil van Hem die Mij heeft gezonden. **31** Als Ik van Mijzelf getuig, is mijn getuigenis niet waar. **32** Er is een ander die van Mij getuigt, en Ik weet dat het getuigenis dat Hij van Mij getuigt, waar is. **33** U hebt naar Johannes toe gezonden en hij heeft van de waarheid getuigd. **34** Ik neem echter niet het getuigenis van een mens aan; maar Ik zeg dit, opdat u behouden wordt. **35** Hij was de brandende en schijnende lamp, en u hebt zich voor een tijd in zijn licht willen verheugen.

Jezus brengt de nieuwe Exodus voorziening: Sabbatrust (5:1-47)

36 Ik heb echter het getuigenis dat groter is dan [dat] van Johannes; want de werken die de Vader Mij heeft gegeven om ze te volbrengen, die werken zelf die Ik doe, getuigen van Mij dat de Vader Mij heeft gezonden. **37** En de Vader die Mij heeft gezonden, Die heeft van Mij getuigd. U hebt noch zijn stem ooit gehoord, noch zijn gedaante gezien, **38** en zijn woord hebt u niet blijvend in u, omdat u Hem niet gelooft die Hij heeft gezonden. **39** U onderzoekt de Schriften, omdat u meent daarin eeuwig leven te hebben; en die zijn het die van Mij getuigen; **40** en [toch] wilt u tot Mij niet komen opdat u leven hebt. **41** Eer van mensen neem Ik niet aan; **42** maar Ik ken u, dat u de liefde van God niet in uzelf hebt. **43** Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader en u neemt Mij niet aan; als een ander komt in zijn eigen naam, die zult u aannemen. **44** Hoe kunt u geloven, u die eer van elkaar aanneemt en niet de eer zoekt die van de enige God [komt]? **45** Meent niet dat Ik u bij de Vader zal aanklagen; hij die u aanklaagt is Mozes, op wie u uw hoop gevestigd hebt. **46** Want als u Mozes geloofde, zou u Mij geloven, want hij heeft over Mij geschreven. **47** Maar als u zijn geschriften niet gelooft, hoe zult u mijn woorden geloven?

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ Enkele voorafgaande opmerkingen aangaande de **belangrijke thema's & onderwerpen**
- ❖ Jezus begint een 2^e reis naar **Jeruzalem**

Overzicht in vogelvlucht

- a. 1^e reis naar **Jeruzalem** voor het Pesachfeest (2:12-4:54):
- I. Tempelincident en Jezus als de nieuwe tempel (2:13-22)
 - II. Nicodemus: de noodzaak van wedergeboorte van bovenaf/van de *Geest* (2:23-3:21)
 - III. Johannes' finale getuigenis: Jezus als de mens van de *Geest* (3:22-36)
 - IV. Samaritaanse vrouw: Behoudenis is uit de Joden (4:1-42)
 - Jezus, groter dan Jakob, *biedt het levenswater aan*
 - Jezus, groter dan Gerazim of Jeruzalem *als de plaats van aanbidding...*
 - V. Terugkeer naar Kanaän: het 2^e teken: Jezus de gever van leven (4:35-54)

Jezus is de vervulling van Pesach en de vervanging van de Tempel.
Hij is degene in wie Gods leven gevende aanwezigheid gevonden wordt.

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ Enkele voorafgaande opmerkingen aangaande de **belangrijke thema's & onderwerpen**
- ❖ Jezus begint een 2^e reis naar **Jeruzalem**
- ❖ Jezus **openbare aanspraken** worden *directer en de eerste serieuze tegenstand begint zich af te tekenen*
- ❖ Jezus doet het werk van de Vader door de verlamde te genezen en vervult de beloofde **sabbatsrust**, gezien het verband tussen schepping, sabbat en eindtijd, en het aanbod van eeuwig leven.
- ❖ **Naamloos feest**, wellicht de sabbat *vanwege de aard van de controversie*

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

Structuur & indeling: 'Daarna ...' nu de vijver in Jeruzalem

1. De genezing van de verlamde man schenkt hem nieuw leven maar creëert ook conflict (5:1-18).
- 2.. Jezus' verdediging (5:19-30).
3. De rechtszaak, Jezus' getuigen en waarom de Joden niet willen geloven (5:31-47).

Pesach: Jezus als de Nieuwe Tempel (2:12-4:54)

Gods aanwezigheid onder zijn volk

- **Structuur**

A. Reis naar Jeruzalem: 'Daarna...'

1) Pesach en het tempelincident (2:13-25)

- Jezus als de nieuwe tempel
- Tekenen en reddende kennis

2) Jezus en Nicodemus: geloven en weten (3:1-21)

- Moet opnieuw geboren worden – een nieuwe schepping

B. In Judea: 'Daarna...'

1) Jezus en Johannes de Doper: rituele reinigingen (3:22-36)

- Jezus' waarheid als de weg naar eeuwig leven

C. Naar Galilea door Samaria

1) Jezus en de Samaritaanse vrouw (4:1-42)

- Geen religieuze kwestie: het gaat om Jezus zelf

2) De zoon van de hoveling (4:43-54)

- Jezus is het eeuwige leven (het gaat om woorden, niet om tekenen)

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

Structuur & indeling: 'Daarna ...' nu de vijver in Jeruzalem

1. De genezing van de verlamde man schenkt hem nieuw leven maar creëert ook conflict (5:1-18).
- 2.. Jezus' verdediging (5:19-30).
3. De rechtszaak, Jezus' getuigen en waarom de Joden niet willen geloven (5:31-47).

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ **Het naamloze feest** (vgl.2:13 ;6:4; 7:2; 10:22; 11:55) *maar het gaat om de Sabbat?!*
- ❖ **De vijver** met de 5 zuilengangen in **Jeruzalem... de 'joodse' berg.**
- ❖ **De genezing** van een verlamde man *die al 38 jaar ziek is?*
- ❖ **Jezus' kennis** (vers 6) ➡ Wie kan dergelijke zaken weten?
Jezus' vraag ➡ “wil je gezond worden?” – “maar ik heb niemand om te helpen...” (opnieuw een misverstand)
- ❖ **Waarom alleen deze ene man uit de menigte?**

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ **Bethesda** (“huis van barmhartigheid” of “stromend water”) ➡ maar nog niet voor deze man (noch de menigte)
- ❖ **Vijf zuilengangen** ➡ Johannes’ symboliek die verwijst naar **de Wet** ?
- ❖ **Verlamd zijn** ➡ in verband met uitsluiting van verminkten tot de eredienst en de bijeenvergadering *in bepaalde kringen*

‘En dan zal [de Messias van Israël] [komen], en de hoofden van de [familieclans van Israël] zullen vóór hem zitten, [ieder] in de orde van zijn waardigheid, naar [zijn plaats] in de legerplaats en de marsorde. En vóór hen zullen zitten alle hoofden van [de families in de gemeenschap] en de wijzen van [de heilige gemeenschap], ieder in de orde van zijn waardigheid. En [wanneer] zij zullen samenkomen aan de gemeenschappelijke [tafel], om te eten en [om te drinken] nieuwe wijn, ...

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ **Bethesda** (“huis van barmhartigheid” of “stromend water”) ➡ maar nog niet voor deze man (noch de menigte)
- ❖ **Vijf zuilengangen** ➡ Johannes’ symboliek die verwijst naar **de Wet** ?
- ❖ **Verlamd zijn** ➡ in verband met uitsluiting van verminkten tot de eredienst en de bijeenvergadering *in bepaalde kringen*

Niemand die door enige menselijke onreinheid is getroffen, zal de bijeenvergadering van God binnengaan; niemand die door één van deze is getroffen, zal in zijn ambt in de gemeente worden bevestigd. Niemand die in zijn vlees geslagen is, of die verlamd is aan zijn voeten of handen, of die kreupel is, of blind, of doof, of stom, of die een zichtbare smet in zijn vlees heeft; niemand die oud en afgeleefd is en niet in staat is om stil te blijven in het midden van de gemeente; geen van dezen zal een ambt bekleden in de gemeente van de mannen van aanzien...’ (1QSa 2:3-11)

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

- ❖ **Waarom de vermelding 38 jaar?** ➔ Dt 2:14: de tijd in de woestijn vóór het binnengaan van het beloofde land
Ps.77:16: "de wateren in beroering" herinneren aan de Exodus
De vervulling van Israëls eindtijdhoop: (Jes.33: 22b,23,24; Jes.35:8 selectie)

'Jahweh is onze Koning, Hij is het die ons zal redden. ...Dan zal een overvloed aan buit verdeeld worden en zelfs de lamme zal plunderen. Niemand die in Sion woont zal zeggen: 'Ik ben ziek'; en de zonden van hen die daar wonen zullen vergeven worden'
'En er zal een weg zijn; die de Weg der Heiligheid genoemd zal worden; ...zij die Jahweh gered heeft, zullen terugkeren. Zij zullen Sion met gezang binnengaan; ...Blijdschap en vreugde zullen hen overvallen, en verdriet en zuchten zullen wegvluchten.'

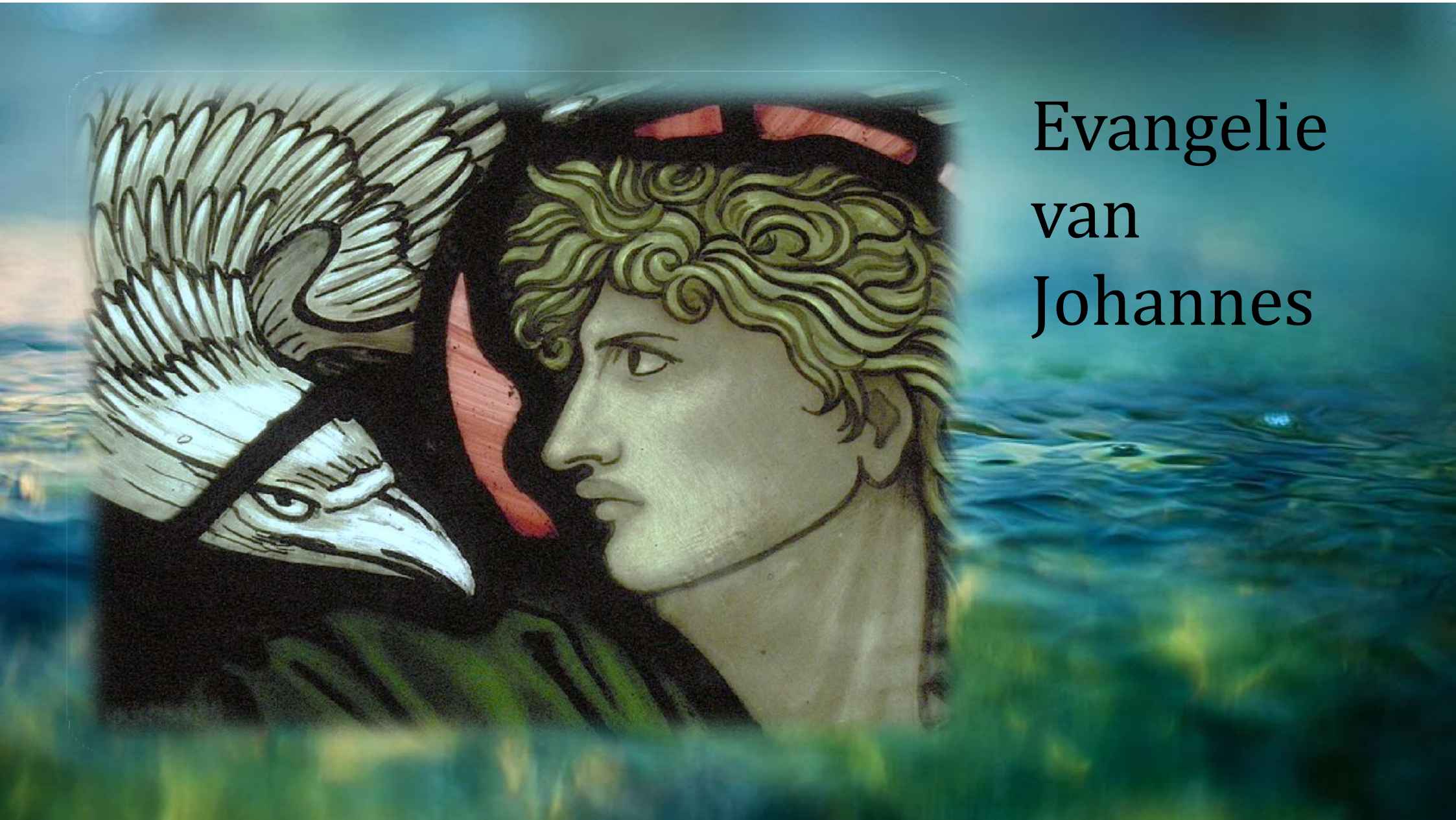

De genezing van de verlamde man te Bethesda (5:1-47)

1 Daarna was er een feest van de Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem. **2** Nu is er in Jeruzalem aan de Schaapspoort een vijver, die in het Hebreeuws bijgenaamd wordt Bethesda, met vijf zuilengangen. **3** Daarin lag een menigte zieken, blinden, kreupelen, verdorden, <die wachtten op de beroering van het water>. **4** <Want een engel <van [de] Heer> daalde op zekere tijden neer in de vijver en bracht het water in beweging; wie dan het eerst daarin daalde na de beweging van het water, werd gezond, aan welke ziekte hij ook leed.> **5** En daar was een mens die achtendertig jaar ziek was geweest. **6** Jezus zag hem liggen, en daar Hij wist dat hij al lange tijd [ziek] was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? **7** De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij in de vijver te werpen wanneer het water in beweging wordt gebracht; en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neer. **8** Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw rustbed op en wandel. **9** En terstond werd de mens gezond, en hij nam zijn rustbed op en wandelde. Nu was het sabbat op die dag.

❖ **De dag is geopenbaard!** → de '7^e dag' die vooruitziet naar de "Sabbatrust" → **Nieuwe Schepping / Eeuwige leven**

Evangelie
van
Johannes